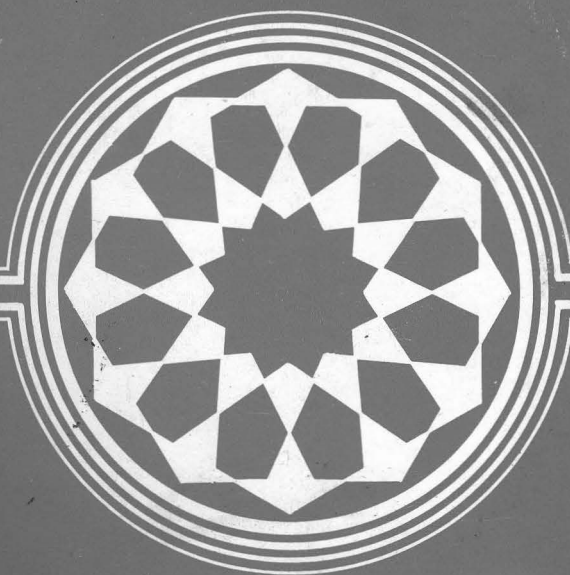

77
HADISI-KUDSIJJA

Gračanica, 1991.

77 HADISI-KUDSIJJA

I izdanje

Tiraž:

3.000 primjeraka

Slog:

G&V »ŠTAMPA«, Tuzla

Štampa:

DP »ŠTAMPARIJA«, Gračanica

Za štampariju:

ĆUDIĆ Hajrudin, direktor

UZ OVAJ IZBOR

Prije nekoliko godina mi je do ruku došla vrijedna zbirka hadisi-kudsijja, naslovljena sa »El-Ehâdîsul-kudsijje« (I izdanje, Darul-kutubil-'ilmijje, Bejrut, 1983). Knjiga sadrži ovu vrstu hadisa iz sedam najpoznatijih hadiskih zbirki: Buharijinog i Muslimovog »Sahiha«, Tirmizijevog »Džami'a«, Malikovog »Muvetta-a«, te Ebu Davudovog, Nesa'ijevog i Ibn Madžinog »Sunena«. Sakupila ih je neka, u knjizi neimenovana, komisija. Uvršteni su hadisi čije se predaje razlikuju ili ih prenose različiti ashabi, a ako su identične ili sa malim razlikama onda je navodena jedna a ostale su samo spominjane. Knjiga sadrži ravno 400 hadisi-kudsijja, iako se za neke od njih, strogo uzevši, može reći da i nisu hadisi-kadusijje. Neki hadisi su praćeni komentarima preuzetim iz Kastalanijevog komentara Buharijinog »Sahiha«, Nevevijevog komentara Muslimovog »Sahiha«, te iz nekih tefsirskih i jezičkih djela, doslovno prenesenim ili interpretiranim. Većina tih komentara je jezičke prirode.

Pošto je naša literatura deficitarna djelima iz hadisa uopšte, a pogotovo ovom vrstom hadisa, bavio sam se mišlju da zbirku u cjelosti prevedem, sa komentarima. Kasnije sam odustao od te ideje, prvenstveno stoga što je to kompleksan posao i traži hadiskog stručnjaka. Drugi razlog je što je, po meni, ta zbirka u tom obimu i prezentaciji ipak interesantni-

ja za specijaliste, dok bi tzv. običnom džematliji bila pomalo i zamorna.

Zato sam pristupio sačinjavanju ovoga izbora. Nastojao sam da kroz njega dam tematski presjek čitave zbirke, a različite verzije istoga hadisa navodio sam samo ako su sadržavale detalje kojih nema u već navedenom hadisu. U uvodu sam ukratko predstavio ovu vrstu hadisa, a na kraju je sve praćeno sa indeksom ashaba-prenosilaca i autora hadiskih zbirki za svaki hadis. Izbor je bio zamišljen kao 99 hadisa, zbog simbolike toga broja, ali se kasnije sveo na 77, što lijepo zvuči, a nema neku duboku simboliku.

Trudio sam se da ovaj posao obavim korektno, koliko je to moguće ne-stručnjaku za hadis. Kritičari će to, nadam se, imati u vidu. Osim toga, i za kritiku treba neko polazište, i ako je bude, znak je to da ova knjiga to jeste. Kritikovati je, ipak, lakše nego zasukati rukave i uraditi određeni posao.

Nadam se da će se i kompletna knjiga pojaviti jednoga dana pred našim čitateljstvom, a do tada, neka ovaj skromni izbor popuni prazninu u toj oblasti.

Neka Allah primi i nagradi sva naša dobra djela.

Prevodilac

HADISI-KUDSIJJE

Hadis je svaka riječ, čin ili odobravanje preneseno od Muhammeda a.s. i kao takav je drugi izvor u islamu, odmah poslije Kur'ana.

Hadis-kudsijj (kod nas odomaćeno hadisi-kudsija) je posebna vrsta hadisa, koji bi se mogao definisati kao hadis koji sadrži značenja koja Poslanik prenosi svojim riječima od Allaha dž.š., najčešće saopštena direktno, u snu ili nadahnućem. On, dakle, sadrži neke Allahove riječi, interpretirane kroz riječi Muhammeda, a.s., za razliku od Kur'ana, koji je riječju i značenjem od Allaha dž.š., prenesen posredstvom meleka Džebraila. Dok je Kur'an mu'džiza, hadis-kudsijj to nije. Kur'an se uči u namazu, hadis-kudsijj ne. Onaj ko zaniječe Kur'an nevjernik je, onaj ko zaniječe hadis-kudsijj nije. Kur'an se ne smije uzimati bez abdesta, hadis-kudsijj smije.

U obilju hadisa, hadisi-kudsijje imaju razmjerno malo učešće. Što se tiče njihove vjerodostojnosti, i oni podliježu istim strogim kriterijima kao i »obični« hadisi, pa, nakon provjere, mogu biti ocijenjeni kao vjerodostojni, dobri, slabi ili lažni.

Riječ »kuds« u nazivu hadisa znači čistota, svetost, uzvišenost, a pridodata je zbog povezanosti ovih hadisa sa Allahom dž.š. Zato ih neki islamski učenjaci nazivaju i hadis-ilahi i hadis-rabbani (božanski hadis).

I po svojoj tematici ovi hadisi se odlikuju od drugih. Oni uglavnom govore o Allahovoj uzvišenosti, Njegovim svojstvima, milosti, oprost, džennetu, džehennemu, stvaranju...

Oni se ne bave obredoslovnim stvarima, ali neki islamski učenjaci iz njih ipak izvode neke propise.

Stilskih osobenosti što se tiče, hadisi-kudsijske su uglavnom u dijaloškoj formi i odišu bliskošću sagovornika. Allah u njima sagovornika uglavnom oslovljava sa »Robe moj!« ili »Sine Ademov!«, a ovaj uzvraća sa »Gospodaru«...

Ukratko, ovi hadisi su svojevrsan poziv na obraćanje Allahu, traženje oprost, nadu u Njegovu milost, vršenje onoga što približava Njemu... Njihov sadržaj ne smije se shvatiti kao dokidanje sistema nagrađivanja i kažnjavanja, kako bi to neki voljeli...

Bujrum, na čitanje!

HADISI-KUDSIJJE

1.

Uzvišeni Allah veli: »Ja sam onakav kakvim Me smatra Moj rob, i sa njim sam gdje god Me spomene. Ako Me spomene u sebi, i Ja njega u sebi spomenem, ako me spomene u društvu, Ja ga spomenem u boljem. Ako mi se primakne pedalj, primičem mu se aršin, ako Mi se primakne aršin, primaknem mu se hvat, ako Mi dođe običnim hodom, dolazim mu hrleći«. *

2.

Klanjao Božji poslanik, s.a.v.s., sa nama sabah na Hudejbiji nakon kiše koja je pala protekle noći. Nakon što je klanjao, okrenuo se prisutnima i rekao: »Znate li šta veli Gospodar vaš?« Rekoše: »Allah i Njegov poslanik najbolje znaju«. On reče: »Neki od Mojih robova osvanuli su kao vjernici u Mene, a neki kao nevjernici. Ko kaže: »Kiša je pala zahvaljujući Allahovoj dobroti i milosti«, taj vjeruje u Me, a ne vjeruje u zvijezde. A ko kaže: »Kiša je pala zbog toga što je to određena zvijezda nagovijestila«, taj ne vjeruje u Me, a vjeruje u zvijezde«. *

3.

Uzvišeni Allah veli: »Uznemirava Me (vrijeda Me) sin Ademov (čovjek): psuje vrijeme, a Ja sam vrijeme (tj. Stvoritelj vremena), izmjenjujem noć i dan!«

4.

Uzvišeni Allah veli: »Čovjek Me utjeruje u laž, a na to nema pravo, vrijeđa Me, a na to pravo nema. Utjeruje Me u laž kada veli: »Neće me ponovo stvoriti kao što je to prvi put učinio«, a prvo stvaranje mi nije nimalo lakše od ponovnog. Vrijeđa me kada kaže: »Allah je sebi uzeo dijete«, a Ja sam Jedan i Nepromjenljiv, nisam rodio, niti sam rođen, i niko Mi ravan nije!«

5.

Pri kraju vremena (koje je preostalo do Sudnjeg dana) pojaviće se ljudi koji će dunjaluk sticati u ime vjere (pod plaštom vjere), ljudima će se prikazivati u janjećoj koži od silne blagosti, jezici će im biti slađi od šećera, a srca srca vukova. Uzvišeni Allah veli: »Zar se sa Mnom zavaravaju i zanose?! Zar se protiv mene odvažavaju ustati?! Sobom se kunem, poslaću im kušnju koja će i razboritog između njih učiniti zbunjenim!«

6.

Stvaranje nekoga od vas odvija se tako što se prvo sjedinjuje i ustaljuje u majčinom stomaku četrdeset dana, potom biva zakvačak ('aleka) isto toliko, potom biva gruda mesa i krvi (mudga) isto toliko. Zatim mu Allah šalje meleka, kome budu naređene četiri stvari. Rekne mu: »Piši šta će raditi, koliko će živjeti, kakvu nafaku će imati i da li će biti nesretan ili sretan«. Tako mi onoga u čijoj ruci je moja duša, neko od vas radi djela svojstvena džennetlija-

ma i kada između njega i dženetna bude samo aršin, preduhitri ga što mu je propisano, počne raditi ono što rade džehennemlije i uđe u džehennem. Neko od vas, opet, radi djela svojstvena džehennemlijama i taman kada između njega i džehennema bude samo aršin, preduhitri ga ono što mu je propisano, pa počne raditi djela svojstvena džennetlijama i uđe u džennet.

7.

Nevjerniku će na Sudnjem danu biti rečeno:

— Šta misliš, da imaš zemlju ispunjenu zlatom, da li bi to dao da se otkupiš (od kazne u džehennemu)?

— Da!

— Od tebe je traženo nešto lakše (pa to nisi učinio).*

8.

»Čuo sam od Božjeg poslanika s.a.v.s. kako veli: »Tvoj Gospodar se čudi i divi pastiru koji na izbočenoj stijeni na vrhu brda uči ezan za namaz i klanja, pa Uzvišeni Allah veli: »Pogledajte ovoga Mog roba, uči ezan i klanja, boji Me se! Opraštam Mome robu i uvodim ga u džennet!«

9.

— Neka niko od vas ne ponižava sebe!

(Prisutni rekoše:)

— Božji poslanice, kako će neko od nas poniziti sebe?

— Tako što će uvidjeti da u pogledu neke Allahove odredbe (i njenog kršenja) mora da kaže svoju riječ, pa je ne reći. Uzvišeni Allah će mu na Sudnjem danu reći: »Šta te spriječilo da o toj i toj stvari kažeš svoju riječ?«

— Bojao sam se ljudi.

— Bilo ti je preče da se Mene bojiš!

10.

Kada se Dedžal pojavi sa sobom će imati vodu i vatru. Ono za što ljudi budu držali da je vatra biće hladna voda, a ono za što budu smatrali da je hladna voda biće vatra koja prži. Ko od vas to bude doživio, neka uđe u ono za što smatra da je vatra, biće mu pitko i hladno.

(Huzejfe, prenosilac hadisa dalje veli: »Čuo sam ga (Poslanika) da govori:)

Među onima prije vas bio i neki čovjek kome je došao melek smrti da mu uzme dušu. Tom prilikom mu je rečeno: »Da li si uradio ikakvo dobro djelo?«

— Ne znam, — reče on.

— Razmisli — bi mu rečeno.

— Ne znam ni za jedno. Jedino sam trgovao sa ljudima, pa sam pričekivao onoga ko je bio u stanju odmah platiti, a otpisivao onima koji to nisu bili u stanju.

Allah ga je (zbog toga) uveo u džennet.

(Prenosilac hadisa dalje veli: »Takođe sam ga čuo da kaže:)

Jednom čovjeku se primakla smrt. Kada je izgubio nadu u nastavak života, oporučio je svojoj čeljadi: »Kada umrem, sakupite dosta granja i raspalite vatru. Kada vatra pojede (sprži) moje meso i stigne do kosti

i ona se zgori, uzmite sve to, sameljite, sačekajte vjetrovit dan, pa ga raspite u more«. To su i učinili. Allah ga je, međutim, sakupio, te mu rekao: »Zašto si to učinio?« Ovaj reče: »Iz straha od Tebe«. Allah mu je oprostio.

'Ukbe, koji prenosi ovaj hadis od Huzejfe, veli: »Čuo sam ga (Huzejfu) da kaže sve to i još (dodaje) da je spomenuti čovjek (koji je naredio da ga spale) bio pljačkaš grobova«.

11.

Neki čovjek koji nikada nije uradio dobro djelo rekao je:

»Kada umrem, spalite me, pa pola (pepela) raspite na kopnu, a pola u moru. Tako mi Allaha, ako Allah bude u stanju, kazniće me kao nikoga drugog«. Allah je naredio moru pa je skupilo što bijaše u njemu, a kopnu je naredio da skupi što je na njemu, pa je i ono učinilo. Potom je rekao: »Zašto si (to) učinio?«

»Iz straha od Tebe; Ti to najbolje znaš« — reče ovaj.

Allah mu oprost.

12.

Allah veli: »Udijeli, sine Ademov, udijeliću ti!«

13.

Nakon što Allah stvori zemlju, ona počne da se pokreće, te on stvori brda, koja postavi na nju i ona se smiri. Meleki se začudiše i zadiviše silini brda, pa rekoše:

— Gospodaru, ima li među Tvojim stvorenjima
išta silnije i moćnije od brda?

— Ima željezo.

— Gospodaru, ima li među Tvojim stvorenjima
nešto jače i silnije od željeza?

— Da, ima — vatra.

— Gospodaru, ima li među Tvojim stvorenjima
nešto jače i silnije od vatre?

— Da, ima — voda.

— Gospodaru, ima li štogod od Tvojih stvorenja
jače i silnije od vode?

— Da, ima — vjetar.

— Gospodaru, ima li štogod od Tvojih stvorenja
što je jače i silnije od vjetra?

— Da, ima — čovjek: udijeli svojom desnicom
krijući od lijevice.

14.

Na Sudnjem danu, čovjek će biti doveden poput
janjeta. Biće postavljen pred Allaha, pa će mu Allah
reći:

— Dao sam ti izobilje blagodati. Šta si činio?

— Gospodaru, sakupljao sam i rasplodavao (um-
nožavao), ostavio sam više nego što je bilo. Vрати me
da Ti to donesem!

Tako ispadne da rob nije pripremio nikakvo do-
bro, te bude odveden u vatru.

15.

'Adij b. Hatim, r.a., veli:

»Bio sam kod Božjeg poslanika, s.a.v.s., kada su
mu došla dva čovjeka: jedan se tužio na neimaštinu,
a drugi na pljačkaše na putevima.

Božji poslanik reče:

— Pljačkanja na putu što se tiče, neće proći puno
vremena do časa kada će iz Meke kretati karavana
bez čuvara. Neimaštine što se tiče: Sudnji dan neće
nastati prije nego što dođe doba kada će neko od
vas obilaziti sa sadakom, ne nalazeći ko bi je primio.

Zatim će svako stati pred Allaha, bez zastora i
tumača, pa će mu On reći:

— Nisam li ti dao imetak?

— Jesi.

— Nisam li ti poslao Poslanika?

— Jesi.

Tada će pogledati na svoju desnu stranu i vidjeti
samo vatru, pa će pogledati na lijevu stranu i tamo
neće vidjeti ništa osim vatre. Neka se zato svako od
vas čuva i štiti od vatre, pa makar sa pola hurme (koju
će udijeliti), a ako ne nađe (ni toliko), onda lijepom
rječju.

16.

Allah veli (melekima): »Kada Moj rob poželi da
uradi loše djelo nemojte mu ga pisati dok ga ne učini.
Ako ga učini, pišite mu ga kao jedno, a ako ga ostavi
zbog Mene, pišite mu ga kao dobro djelo. A kada Moj
rob poželi da uradi dobro djelo, pa ga ne uradi, pišite
mu ga kao dobro djelo, a ako ga uradi pišite mu
deset sličnih, do sedamstostruko uvećanog«.

17.

Muslimani, jevreji i kršćani sličie primjeru čovjeka
koji je unajmio grupu ljudi da mu rade neki posao
čitav dan do noći za određenu nagradu, pa mu oni
radili do pola dana i rekli:

— Ne treba nam nagrada koju si nam uvjetovao. Što smo uradili neka bude badava.

— Nemojte to činiti, već dovršite posao i uzmite punu nagradu.

Oni odbiše i ostaviše. On unajmi druge nakon njih i reče:

— Dovršite ostatak dana i pripašće vam nagrada koju sam njima odredio.

Oni radiše do ikindije i rekoše:

— Neka ti bude badava ovo što smo radili, a neka ti i nagrade koju si nam odredio. On im reče:

— Završite što vam je preostalo od posla; ostalo je samo malo dana.

Unajmi druge da rade ostatak dana. Oni radiše dok ne zađe sunce i u potpunosti dobiše nagradu određenu prethodnim dvjema grupama.

To je primjer njih i onoga koliko su primili od ovoga nura.

18.

Allah, neka je slavljen, veli: »Sine Ademov, ako ispoljiš sabur i »ihtisab«* kod prvog udarca (u trenutku kad te zadesi nevolja), zadovoljan sam samo time da ti nagrada bude džennet!«

19.

Kada umre dijete nekog (Allahovog) roba, Allah rekne melekima:

— Uzeli ste dijete Moga roba?

— Da.

— Uzeli ste plod njegova srca?

— Da.

— Šta je rekao Moj rob?

— Zahvalio Ti i izgovorio »istirdža'«*

— Sagradite Mome robu kuću u džennetu i nazovite je »Kuća zahvalnosti«.

20.

Među onima prije vas bio neki čovjek u ranama, pa izgubio strpljenje, uzeo nož i presjekao njime vene na rukama, iskrvario i umro. Na to je Allah rekao: »Preduhitrio me Moj rob u onome što sam mu odredio, pa mu zabranjujem (ulazak u) džennet!«*

21.

Allah jamči onome ko izađe na Njegovom putu:

»Onome ko ne izađe ni zbog čega drugog do li zbog borbe na Mome putu, vjerujući u Mene i priznajući Moje poslanike, jamčim da ću ga uvesti u džennet ili ga vratiti u dom iz koga je krenuo sa zadobivenom nagradom i ratnim plijenom«. Tako mi Onoga u čijoj ruci je Muhammedova duša, svaka rana zadobivena na putu Uzvišenog Allaha biće (na Sudnjom danu stvorena) ista kao na dan kada je nanesena, boja će joj biti boja krvi, a miris miris miska. Tako mi Onoga u čijoj ruci je Muhammedova duša, da neće biti teško muslimanima, ne bih nikada izostao ni iza jednog pohoda, ali ne nalazim dovoljno sredstava da ih opremim, a ni oni ih nemaju, a teško im je da ostanu iza mene. Tako mi Onoga u čijoj ruci je Muhammedova duša, (po)želim da se borim na Allahovom putu i poginem, pa (da budem proživljen i da) se ponovo borim i (ponovo) poginem.

22.

Neki džennetlija će biti doveden (pred Allaha dž.š.), pa će Uzvišeni Allah reći:

- Sine Ademov, kako ti se čini tvoje obitavalište?
- Gospodaru, (to je) najbolje obitavalište.
- Traži i želi!
- Tražim da me vratiš na dunjaluk kako bih poginuo na Tvome putu deset puta.

Ovo će reći zbog velike vrijednosti koju vidi u pogibiji na Allahovom putu.

23.

Dok bijah u Meki, rastupi se krov moje kuće. Dode mi Džibril, s.a.v.s., otvori mi prsa i izapra ih Zemzemom. Potom donese zlatnu posudu ispunjenu mudročću i imanom, izruči mi je u grudi i zatvori ih. Uze me potom za ruku i uspe se sa mnom na zemaljsko nebo. Kada dođoh na zemaljsko nebo, Džibril reče čuvaru neba:

- Otvori!
- Ko je!
- Džibril.
- Ima li neko sa tobom?
- Da, sa mnom je Muhammed, s.a.v.s.
- Onaj što mu je objavljeno?
- Da.

Kada nam otvori, uspesmo se na zemaljsko nebo, kad tamo — sjedi neki čovjek. Sa njegove desne i lijeve strane bijahu neke osobe. Kada pogleda na desnu stranu nasmije se, a kada pogleda na lijevu zaplače. Reče: »Dobro došao, dobri poslaniče i dobri sine!«

Rekoh Džibrilu: »Ko je ovo?«

— Ovo je Adem, a.s., a ove osobe sa njegove desne i lijeve strane su njegovi potomci. Oni sa desne strane su džennetlije, a oni sa lijeve džehennemlije. Zato se, kada pogleda na desnu stranu, nasmije, a kada pogleda na lijevu zaplače.

Uzdignut sam na drugo nebo. Džibril reče njegovom čuvaru: »Otvori!«, a ovaj mu reče isto što i prvi, te otvori.

(Enes /prenosilac hadisa/ veli: »Spomenuo je da je na nebu našao Adema, Idrisa, Musa-a, Isa-a i Ibrahima, salavatullahi 'alejhim, ne precizirajući njihova staništa; jedino je spomenuo da je našao Adema na zemaljskom nebu, a Ibrahima na šestom nebu. Kada Džibril prođe sa Poslanikom, s.a.v.s., pored Idrisa, ovaj reče:)

- Dobro došao, dobri poslaniče i dobri brate!
- Ko je ovo?
- Ovo je Idris.

Potom sam prošao pored Musa-a, koji reče:

- Dobro došao, dobri poslaniče i dobri brate!
- Ko je ovo?
- Ovo je Musa.

Zatim prođoh pored Isa-a, a.s., koji reče:

- Dobro došao, dobri brate i dobri poslaniče!
- Ko je ovo?
- Ovo je Isa.

Prođoh potom pored Ibrahima, a.s., koji mi reče:

- Dobro došao, dobri poslaniče i dobri sine!
- Ko je ovo?
- Ovo je Ibrahim, s.a.v.s.

(Ibn Šihab /jedan u nizu prenosilaca/ veli: »Izvijestio me Ibn Hazm da su Ibn 'Abbas i Ebu Hajje El-Ensari govorili: »Poslanik s.a.v.s., je rekao:)

Potom sam uzdignut do mjesta sa koga sam čuo škripu pera (kojima meleki prave ispise iz Levhi-Mahfuzi).

(Ibn Hazm i Enes b. Malik vele /ovdje se, dakle, obje predaje stapaju u jednu/: »Poslanik, s.a.v.s., je rekao:)

Allah propisa mome ummetu pedeset namaza, i ja se s time vratih. Kad prolazih popred Musa-a, a.s., on reče:

- Šta je Allah propisao tvome ummetu?
- Pedeset namaza.
- Vрати se svome Gospodaru, jer tvoj ummet to neće biti u stanju obavljati.

Vratih se, pa mi on umanjí jedan dio. Vratih se Musau i rekoх:

- Umanjio mi je jedan dio (šatr)*.
- Ponovo se obrati svome Gospodaru, tvoj ummet to nije u stanju.

Obratio sam se ponovo, pa mi je umanjio jedan dio. Vratih mu se, a on reče:

— Vрати se svome Gospodaru, tvoj ummet to nije u stanju.

Vratih se, a On reče: »Neka bude pet, a pedeset, jer kod Mene se Moja riječ ne mijenja«.

Vratih se Musau, a on mi reče:

- Obrati se ponovo svome Gospodaru.
- Stidim se svog Gospodara.

Potom (Džebrail) krenu sa mnom, te stigосmo do »Sidretul-munteha«*, natkriljenog bojama za koje ne znadoх šta su. Uđoh potom u džennet, kad ono u njemu nizovi bisera, a džennetski prah od miska (mošusa).

24.

Dovedena mi je životinja veća od magarca a manja od mazge, čiji korak je dugačak koliko ona sama. Uzjahah, a sa mnom Džibril.

Išli smo neko vrijeme, pa mi reče:

— Sjaši i klanjaj.

Učinih to.

— Znaš li gdje si klanjao? Klanjao si u Tajbi* (drugo ime Medine), koja će biti mjesto Hidžre.

Neko vrijeme potom ponovo mi reče:

— Sjaši i klanjaj.

Klanjah.

— Znaš li gdje si klanjao? Klanjao si na Sinaju, mjestu gdje je Uzvišeni Allah razgovarao sa Musom, a.s.

Nakon nekog vremena mi opet reče:

— Sjaši i klanjaj.

Sjahah i klanjah.

— Znaš li gdje si klanjao? Klanjao si u Bejtu Lahmu (Betlehemu), gdje je rođen Isa, a.s.

Uđoh potom u Bejtul-makdis (El-Mesdžidul-aksa) gdje mi se iskupiše poslanici. Džibril me proturi naprijed te im bijah imam.

Zatim bijah uzdignut na zemaljsko nebo, kad na njemu Adem a.s. Potom bijah uzdignut na drugo nebo, kad na njemu tetiči — Isa i Jahja a.s. Potom bijah izdignut na treće nebo, kad na njemu Jusuf a.s. Zatim bijah uzdignut na četvrto nebo, kad na njemu Harun.

Potom bijah uzdignut na peto nebo, kad na njemu Idris a.s. Zatim bijah uzdignut na šesto nebo, kad na njemu Musa a.s. Potom bijah uzdignut na sedmo nebo, kad na njemu Ibrahim a.s. Potom bijah uzdignut iznad sedam nebesa. Stigosmo do Sidretul-munteha. Obuze me neka izmaglica, te padoh na sedždu. Bi mi rečeno:

— Na dan kada stvorih nebesa i zemlju propisao sam tebi i tvome ummetu pedeset namaza. Izvršavaj-te ih ti i tvoj ummet!

Vratih se do Ibrahima, a on me ništa ne upita. Potom dođoh do Musa-a, a on reče:

— Koliko je (namaza) propisao tvoj Gospodar tebi i tvome ummetu?

— Pedeset namaza.

— Ni ti, a niti tvoj ummet nećete biti u stanju da ih izvršavate. Vрати se svome Gospodaru i moli Ga da olakša.

Vratih se Gospodaru, te mi On olakša za deset. Potom dođoh Musau koji mi naredi da se vratim. Vratih se, pa mi On olakša za deset, da bi na kraju bili svedeni na pet. Dođoh Musau, a on mi reče:

— Vрати se svome Gospodaru i traži da ti olakša. Israelićanima su propisana dva namaza, pa ih nisu izvršavali (kako treba).

Vratih se svome Gospodaru i zatražih da olakša, a on reče:

— Na dan kada stvorih nebesa i zemlju propisao sam tebi i tvome ummetu pedeset namaza. Ovih pet biće za pedeset. Izvršavajte ih ti i tvoj ummet.

Shvatih da je to od Allaha — neka je uzvišen i blagoslovljen! — konačna i neopoziva odluka. Vratih se Musau a.s. koji mi reče:

— Vрати se.

Shvatio sam da je to Alahova konačna odluka i nisam se više vraćao.

25.

Doveden mi je Burak, bijela i dugačka životinja, veća od magarca a manja od mazge, koja pravi korake svoje dužine. Jahao sam dok nisam došao do Bejtul-makdisa (Kudusa).

Svezao sam ga za halku za koju vežu poslanici. Ušao sam u mesdžid, klanjao dva rekata i izašao.

Džibril mi donese posudu vina i posudu mlijeka. Izabrao sam mlijeko, pa mi Džibril reče: »Izabrao si prirodu (ono što je bliže ljudskoj prirodi)«. *

Potom smo uzdignuti na nebo. Džibril je tražio dozvolu za ulazak, pa je rečeno:

— Ko si?

— Džibril.

— Ko je sa tobom?

— Muhammed s.a.v.s.

— Objavljeno mu je?

— Objavljeno mu je.

Otvori nam, kad ono tamo Adem, s.a.v.s. Zaželi mi dobrodošlicu i uputi hajr-dovu. Uspesmo se potom na drugo nebo. Džibril zatraži dozvolu za ulazak i bi mu rečeno:

— Ko si?

— Džibril.

— Ko je sa tobom?

— Muhammed s.a.v.s.

— Objavljeno mu je?

— Objavljeno mu je.

Otvori nam, kad ono tamo tetiči Isa sin Merjemin i Jahja sin Zekerijjaov. Poželiše mi dobrodošlicu i uputiše hajr-dovu. Uspesmo se na treće nebo. Džibril zatraži dozvolu za ulazak.

— Ko si ti?

— Džibril.

— Ko je sa tobom?

— Muhammed.

— Objavljeno mu je?

— Objavljeno mu je.

Otvori nam, kad ono Jusuf, kome je data polovina (ukupne) ljepote. Poželi mi dobrodošlicu i uputi hajr-dovu.

Uspesmo se na četvrto nebo. Džibril zatraži dozvolu za ulazak, pa bi rečeno:

- Ko je?
- Džibril.
- Ko je sa tobom?
- Muhammed.
- Objavljeno mu je?
- Objavljeno mu je.

Otvori nam, kad tamo Idris. Poželi mi dobrodošlicu i uputi hajr-dovu. Uzvišeni Allah (za Idrisa a.s.) veli: »Uzdigli smo ga na visoki položaj«.*

Uspesmo se na peto nebo. Džibril zatraži da se otvori. Bi rečeno:

- Ko je?
- Džibril.
- Ko je sa tobom?
- Muhammed.
- Objavljeno mu je?
- Objavljeno mu je.

Otvori nam, kad ono Harun, a.s. Poželi mi dobrodošlicu, i uputi hajr-dovu.

Uspesmo se na šesto nebo. Džibril zatraži da se otvori. Bi rečeno:

- Ko je?
- Džibril.
- Ko je sa tobom?
- Muhammed.
- Objavljeno mu je?
- Objavljeno mu je.

Otvori nam, kad tamo Musa. Poželi mi dobrodošlicu i uputi hajr-dovu.

Popesmo se na sedmo nebo. Džibril zatraži da se otvori. Bi rečeno:

- Ko je sa tobom?

- Muhammed
- Objavljeno mu je?
- Objavljeno mu je.

Otvori nam, kad tamo Ibrahim, leđa naslonjenih na El-Bejtul-Ma'mur (nebesku Ka'bu) u koji svakoga dana ulazi sedamdeset hiljada meleka koji se ne vraćaju.*

(Potom je otišao do Sidretul-munteha, kad ono — lišće njegovo bijaše poput slonovskih ušiju, a plodovi poput velikih čupova.)

Kada ga je snašlo što je Allah odredio, promijenilo se i niko od Allahovih stvorenja ne bi bio u stanju opisati njegovu ljepotu. Tu mi je objavljeno što je objavljeno. Propisano mi je pedeset namaza svaki dan i noć. Sišao sam do Musa-a, koji mi reče:

- Šta je tvoj Gospodar propisao tvome ummetu?
- Pedeset namaza.

— Vрати se svome Gospodaru i traži olakšanje, jer tvoj ummet to nije u stanju obavljati. Ja sam to iskusio sa sinovima Israilovim (Jevrejima).

Vratih se Gospodaru i rekoh:

- Gospodaru, olakšaj mom ummetu!
- Umanji mi pet. Vratih se Musau i rekoh:
- Umanjio mi je pet.

— Tvoj ummet to neće biti u stanju. Vрати se tvome Gospodaru i traži olakšanje.

Vraćao sam se između Gospodara i Musaa sve dok Allah nije rekao:

— Muhammede, biće pet namaza svakog dana i noći, za svaki od njih po deset, to je pedeset namaza. Ko poželi da uradi uradi dobro djelo pa ga ne uradi pisaće mu se dobro djelo, a ako ga uradi pisaće mu se deset. Ko poželi da uradi loše djelo pa ga ne uradi, ništa mu se ne piše, a ako ga uradi piše mu se samo jedno loše djelo.

Sišao sam i stigao do Musaa i izvijestio ga.

— Vрати se svome Gospodaru i moli olakšanje.

— Vraćao sam se Gospodaru dok Ga se nisam postidio.

26.

Uzvišeni Allah veli: »Propisao sam tvome ummetu pet namaza i obavezao se: onoga ko ih bude čuvao i obavljao na vrijeme uvešću u džennet, a prema onome ko ih ne bude čuvao nemam nikakve obaveze.«

27.

Prvo za što će rob polagati račun na Sudnjem danu biće njegov namaz. Ako bude potpun (po broju i načinu obavljanja) biće upisan potpunim, a ako nešto bude manjkavo, reći će (Allah dž.š.):

»Nalazite li kakvih dobrovoljnih namaza?« (Ako ih bude,) dobrovoljnim namazima mu se dopune obavezni namazi koje je propustio, a zatim tako isto bude i sa ostalim djelima.

28.

Klanjali smo sa Božjim poslanikom, s.a.v.s., akšam, pa su se neki vratili kućama, a neki ostali zabavljeni zikrom nakon namaza.

Utom nam dođe Božji poslanik, s.a.v.s., žureći sav zadihan, otkrivenih koljena i reče: »Veselite se! Evo je vaš Gospodar otvorio jedna od nebeskih vrata dičeći se vama pred melekima, i veli: »Pogledajte Moje robove, klanjali su jedan propisani namaz i iščekuju drugi!«

29.

Među vama se stalno smjenjuju noćni i dnevni meleki. Okupljaju se na ikindiji i sabahu. Oni koji su među vama zanoćili uspinju se, a On ih, mada najbolje zna sve o vama, pita:

— U kakvom stanju ste ostavili Moje robove?

— Ostavili smo ih a oni klanjaju, a i zatekli smo ih a oni klanjaju.

30.

Ebud-Derda i Ebu Zerr r.a. prenose od Božjeg poslanika, a on od Uzvišenog Allaha da veli: »Sine Ademov, klanjaj Mi početkom dana četiri rekata, pa ću te sačuvati (od svakog zla i od činjenja grijeha) na kraju dana (ili do kraja dana).«*

31.

Allah ima i meleke koji obilaze puteve, tražeći one koji zikr čine. Kada nađu ljude koji zikr čine, jedni druge zovu: »Dodite onome što tražite!« Potom ih natkriljuju sve do najbližeg neba. Nakon toga ih pita njihov Gospodar, a On zna bolje od njih:

— Šta vele Moji robovi?

— Slave Te i veličaju, zahvaljuju Ti i uznose Te.

— A da li su Me vidjeli?

— Ne, tako nam Allaha, nisu Te vidjeli!

— Šta bi bilo da su me vidjeli?

— Da su Te vidjeli još silnije bi Te uzdizali i zahvaljivali Ti, još više Te slavili.

— A šta od Mene traže?

— Traže džennet.

- Da li su ga vidjeli?
- Ne, tako nam Allaha, nisu ga vidjeli.
- A što bi bilo da su ga vidjeli?
- Da su ga vidjeli, još više bi za njim žudili, još silnije bi ga tražili i željeli.
- Od čega traže utočište?
- Od vatre.
- A da li su je vidjeli?
- Ne, tako nam Allaha, Gospodaru, nisu je vidjeli.
- Šta bi bilo da su je vidjeli?
- Da su je vidjeli još više bi od nje bježali i još bi je se silnije plašili.

Na to će im Allah reći: — Budite Mi svjedoci da im opraštam. Jedan od meleka će reći: — Među njima je bio taj i taj koji ne spada u njih, već je došao radi neke svoje potrebe.

A Allah će reći: — Oni su društvo čiji sabesjednik ne može biti nesrećan.*

32.

Od Abdullah b. Omera se prenosi da im je Božji poslanik s.a.v.s. pričao kako je neki Allahov rob rekao: »Gospodaru moj, Tebi neka je hvala onako kako to dostoji Tvojim veličanstvenosti i veličini Tvoje moći«, pa su te riječi predstavljale problem za meleke koji pišu njegova djela, te su se uspeli na nebo i rekli: »Gospodaru naš, Tvoj rob je izgovorio riječi za koje ne znamo kako da ih zapišemo«.

Uzvišeni Allah, koji najbolje zna šta je rekao njegov rob, reče:

- Šta je rekao Moj rob?

— Gospodaru, — rekoše njih dvojica, — rekao je: »Gospodaru moj, Tebi neka je hvala onako kako to dostoji Tvojim veličanstvenosti i veličini Tvoje moći!«

Na to im Uzvišeni Allah reče: — Zapišite onako kako je rekao Moj rob, i neka tako stoji sve dok se ne susretne sa Mnom i dok ga Ja ne nagradim za to!«*

33.

»Uzvišeni Allah veli: »Sine Ademov, posveti se ibadetu (robovanju Meni), pa ću ti srce ispuniti bogatstvom i utažiti ti siromaštvo. Ako to ne učiniš, ruke ću ti ispuniti poslom, a neću te zaštititi od siromaštva!«*

34.

Uzvišeni Gospodar veli: »Koga zabave Kur'an i spominjanje Mene pa ne bude od Mene tražio, daću mu najbolje što dajem onima koji od Mene traže!«

35.

Uzvišeni Allah veli: »Post je Moj i Ja za njega nagrađujem, (jer postač) ostavlja svoje strasti, jelo i piće zbog Mene.« Post je štit. Postač ima dvije radosti: (jednu) radost kada se iftari i (drugu) radost kada susretne svoga Gospodara. Zadah iz usta postača kod Allaha je ljepši od mirisa miska (mošusa).

36.

Onome ko se bude družio sa Kur'anom (učio ga i po njemu postupao) biće rečeno kada uđe u dženet: »Uči i uspinji se!«, pa će učiti i za svaki ajet se

uspinjati po jedan stepen, sve dok ne prouči posljednje što zna.

37.

Čovjeku će biti podizan stepen u džennetu, pa će reći: »Odakle (zbog čega) ovo?« Biće mu rečeno: »Zbog traženja oprosta za te od strane tvoga djeteta!«

38.

Uzvišeni Allah veli: »Ko iskaže neprijateljstvo prema nekome kome sam Ja prijatelj, najavljujem mu rat! Moj rob mi se ne može približiti ničim što bi mi bilo draže od onoga što sam mu Ja propisao da čini.* Moj rob mi se približava nafilama (djelima koja mu nisu naređena, ali ih dobrovoljno izvršava) sve dok ga ne zavolim. A kada ga zavolim, bivam njegovim sluhom kojim sluša, bivam njegovim vidom kojim vidim, bivam njegovom rukom kojom prihvata i nogom kojom hodi.* Ako od Mene nešto zatraži, daću mu, a ako kod Mene potraži utočište, pružiću mu ga. Ni u čemu što činim ne kolebam se kao prilikom uzimanja duše Mog roba — vjernika, kome smrt nije draga, a Meni nije drago da mu se desi bilo kakva neprijatnost«.

39.

Kada Allah zavoli nekog svoga roba, pozove Džibrila, a.s., te mu rekne: »Ja volim toga i toga, voli ga i ti!«

Džebrail ga zavoli. Potom proglasi na nebu: »Allah voli tog i tog, volite ga i vi!«, te ga zavole žitelji neba. Zatim to bude prihvaćeno i na zemlji.

A kada Allah zamrzi nekog svog roba, pozove Džebrila i rekne:

»Mrzim toga i toga, mrzi ga i ti!«. Džibril ga zamrzi, pa oglasi među žiteljima neba: »Allah mrzi toga i toga, mrzite ga i vi!« Oni ga zamrze, a zatim mu se odredi mržnja i na zemlji.

40.

Allah će reći na Sudnjem danu: »Gdje su oni koji su se voljeli zbog Moje uzvišenosti? Smjestiću ih u svoj hlad danas, kada nema drugoga hlada osim Mojega.«

41.

Krenuo neki čovjek da posjeti svoga brata (u vjeri) u drugom selu, pa mu Allah uz put postavio meleka, koji mu reče:

— Gdje ćeš?
— Želim kod svoga brata u ovome selu.
— Činiš li to radi neke koristi koju od njega očekuješ?
— Ne, zavolio sam ga samo u ime Uzvišenog Allaha.

— Ja sam ti Allahov glasnik: Allah te zavolio kao što si ti zbog Njega zavolio svoga brata.*

42.

Allah, neka je uzvišen i blagoslovljen, veli: »Obavezao sam se da svoju ljubav ukažem onima koji se zbog Mene vole, zbog Mene družu, posjećuju i potpomažu«.

43.

Uzvišeni Allah veli: »Oni koji se vole zbog Moje uzvišenosti imaće (na Sudnjem danu) uzvišena mjesta od nura (svjetla), na kojima će im zavidjeti poslanici i šehidi«. *

44.

Uzvišeni Allah će na Sudnjem danu reći:

— Sine Ademov, obolio sam pa Me nisi obišao!

— Gospodaru, kako ću Te obići kad si Ti Gospodar svjetova?

— Zar nisi znao da je taj i taj Moj rob obolio pa ga nisi obišao? Zar nisi znao da bi Me, da si ga obišao, našao kod njega?

Sine Ademov, tražio sam da Me nahraniš, pa to nisi učinio!

— Gospodaru, kako da Te nahranim kada si Ti Gospodar svjetova?

— Zar nisi znao da je taj i taj Moj rob tražio da ga nahraniš, pa to nisi učinio? Zar nisi znao da bi, da si ga nahranio, nagradu za to našao kod Mene?

Sine Ademov, tražio sam da Me napojiš, pa to nisi učinio!

— Gospodaru, kako da Te napojim kad si Ti Gospodar svjetova?

— Taj i taj Moj rob je tražio da ga napojiš, pa to nisi učinio.

Da si ga napojio, nagradu za to bi našao kod Mene!

45.

Džennetska vrata se otvaraju ponedjeljkom i petkom i oprašta se svakom robu koji Allahu ništa rav-

nim ne smatra, izuzev čovjeku između koga i brata mu bude neprijateljstvo, za koje će biti rečeno: »Ostavite ovu dvojicu dok se ne izmire, ostavite ovu dvojicu dok se ne izmire!« *

46.

Među onima prije vas bio neki čovjek koji je ubio devedeset devet ljudi. Pitao je za najučenijeg čovjeka na zemlji, te su ga uputili na nekog kaluđera. Otišao mu je i rekao da je ubio devedeset devet ljudi i pitao ga ima li za njega pokajanja i oprosta. Ovaj mu je rekao: »Ne,« pa je ubio i njega i namirio na stotinu. Potom je pitao za najučenijeg čovjeka na zemlji, pa su ga uputili na nekog učenjaka, kom je rekao da je ubio devedeset devet ljudi i pitao ga da li za njega ima pokajanja i oprosta.

— Da, — reče mu on, — a ko bi se to mogao isprijediti između tebe i pokajanja? Idi u to i to mjesto. U njemu su ljudi koji robuju Allahu, pa Mu i ti s njima robuj! Ne vraćaj se u svoje mjesto, jer je to loše mjesto.

On krenu, i kad stiže na pola puta dođe mu smrt. Oko njega se sporječkaše meleki (Allahove) milosti i meleki (Allahove) kazne. Meleki milosti rekoše:

— Došao je ovdje kajući se, srcem okrenut ka Uzvišenom Allahu.

Meleki kazne rekoše:

— Nikada nije dobra učinio!

Tada im dođe melek u ljudskom obliku, te ga oni uzeše za sudiju, a on im reče:

— Izmjerite udaljenost između dvaju mjesta, i kom bude bliži, tamo ga svrstajte!

Izmjeriše i utvrdiše da je bliže mjestu u koje je htio stići, te ga prihvatiše meleki milosti.

U vjerodostojnoj predaji stoji:

Selu sa dobrim ljudima bio je bliži za pedalj, pa je svrstan među njih.

U drugoj, takođe vjerodostojnoj predaji, stoji:

Allah je objavio jednom mjestu (lošem): »Udalji se!«, a drugom: »Približi se!« i rekao:

»Izmjerite udaljenost između njih!« Oni utvrdiše da je bliži drugom za pedalj, te mu bi oprosteno.*

47.

Allah veli: »Sine Ademov, sve dok Me moliš i nadaš se Mome oprost, Ja ću ti opraštati uz sve ono što je pri tebi, ne mareći (da li će to nekome drugome biti pravo ili ne). Sine Ademov, kada bi tvoji grijesi dosežali do neba, pa Me ti zamolio da ti oprost, Ja bih to učinio, ne mareći. Sine Ademov, kada bi Mi došao sa grijesima koji bi ispunili čitavu zemlju, a pri tom nisi nikoga smatrao Meni ravnim (nisi širk činio), podario bih ti isto toliko oprost.«

48.

Kada dođe noć polovine ša'bana, probdijte je (provedite je ibadetu), a naredni dan postite, jer Allah te noći nakon zalaska sunca silazi na zemaljsko nebo i zbori: »Ima li koga da oprost traži, da mu oprostim? Ima li koga ko moli za »rizk« (opskrbu, nafaku), da ga opskrblim? Ima li koga u nevolji, da ga iz nje izbavim? Ima li toga i toga? Ima li toga i toga? ....« I sve tako do svitanja.

49.

Naš Gospodar, neka je blagoslovljen i uzvišen, silazi svaku noć kada preostane zadnja trećina noći na zemaljsko nebo i govori: »Ima li koga da Me zove, da mu se odazovem? Ima li koga da nešto traži od Mene, da mu to dam? Ima li koga da traži oprosta od Mene, da mu oprostim?«

50.

»Bila među Israelićanima dva pobratima. Jedan od njih griješio, a drugi bio predan ibadetu. Ovaj potonji je stalno vidio da prvi griješi i govorio mu: »Okani se!«, a on je govorio: »Prepušti to meni i mom Gospodaru! Nisi valjda poslat da nadamnom bdiš?« Na to je ovaj rekao: »Tako mi Allaha, Allah ti neće oprostiti!« ili: »Allah te neće uvesti u džennet!« Nakon što su umrli i sastali se kod Gospodara svjetova, On (Allah) je rekao onome što je bio predan ibadetu: »Jesi li znao šta Ja smjeram? Ili si bio u stanju učiniti ono što je u Mojoj moći?!« Grijješniku je rekao: »Idi i uđi u Moj džennet, Mojom milošću!«, a drugom: »Vodite ga u vatru!«

Ebu Hurejre (prenosilac hadisa) je rekao: »Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, (pobožni) je izgovorio riječi koje su mu upropastile i ovaj i budući svijet!«*

51.

Poslanik, s.a.v.s., je molio za svoj ummet pred veče Dana stajanja na Arefatu (Javmu 'Arefe), pa mu je odgovoreno:

— Opraštam im, izuzev nepravednoga (zalima), od koga ću uzeti (ono što pripada) onome kome je učinjena nepravda (mazlum).

— Gospodaru, ako hoćeš možeš onome kome je nepravda učinjena dati (ono što mu pripada) iz dženneta, a oprostiti zulumčaru.

Te večeri mu nije ništa odgovoreno. Kada je osvanuo na Muzdelifi, ponovio je molbu, pa mu je udovoljeno. Božji poslanik, s.a.v.s., se nasmijao ili osmijehnuo (sumnja prenosioca hadisa). Ebu Bekr i Omer su mu rekli:

— Ovo je čas u kom se (ranije) nisi smijao. Šta te nasmijalo, neka te Allah učini uvijek nasmijanim!?

— Allahov neprijatelj Iblis, saznajući da je Uzvišeni Allah uslišao moju molbu i oprostio mome ummetu, zagrabio je prašine i počeo se posipati po glavi, kukajući i lelećući, pa me njegov očaj nasmijao.

52.

Allah mi je sakupio zemlju, pa sam vidio i njen istok i zapad, (a vidio sam) i da će moj ummet posjedovati i vladati onim što mi je skupljeno. Data su mi dva blaga: crveno i bijelo.* Molio sam svoga Gospodara za svoj ummet da ga ne uništi opštom sušnom godinom i da im ne pošalje neprijatelja izvan njih samih koji će im oduzeti moć i vlast. Gospodar mi je rekao: »Muhammede, kada Ja nešto dosudim, ono se ne može otkloniti. Udovoljavam ti da tvoj ummet ne uništim opštom sušom i da im ne pošaljem neprijatelja izvan njih koji će im oduzeti moć i vlast, pa makar se on sakupio sa svih strana, sve dok sami ne počnu uništavati i porobljavati jedni druge«.

53.

Kada je Allah stvorio stvoreno, u svojoj Knjizi, u kojoj sebi piše obaveze i koja je stavljena kod Njega na Prijesto ('Arš), zapisao je: »Moja milost nadvlada Moju srdžbu!«*

54.

Dvojica od onih koji su ušli u vatru zapomagali žestoko, pa Uzvišeni Gospodar reče: »Izvedite ih!« Kada su izvedeni reče im:

— Zbog čega ste tako žestoko zapomagali?

— Učinili smo to da bi nam se smilovao.

— Moja milost vam je u tome da se obojica bacite u vatru u kojoj bijaste.

Jedan se baci, pa mu Allah vatru učini hladnom i spasonosnom, a drugi to ne učini. Gospodar mu reče:

— Šta te spriječilo da se ne baciš kao tvoj sudrug?

— Gospodaru, nadam se da me nećeš u nju vratiti nakon što si me iz nje izveo!

Gospodar mu reče: — Neka ti bude ono čemu se nadaš!

Obojica, Allahovom milošću, udoše u džennet.

55.

Poslanik, s.a.v.s., prenosi od Uzvišenog Allaha da je rekao:

— Robovi moji, nepravdu sam zabranio sebi i učinio je i vama zabranjenom, pa ne budite jedni prema drugima nepravedni! Robovi moji, svi ste vi zalutali, osim onoga koga Ja uputim. Tražite da vas

uputim, uputiću vas! Robovi moji, svi ste vi gladni, osim onoga koga Ja nahranim. Tražite da vas nahranim, nahraniću vas!

Robovi moji, svi ste vi nagi, osim onoga koga ja zaodjenem. Tražite da vas zaodjenem, zaodjenuću vas!

Robovi moji, vi griješite i noću i danju, a Ja opraštam sve grijehe. Molite me da vam oprostim, oprostiću vam!

Robovi moji, nikada nećete biti u stanju da Mi naškodite, niti ćete biti u stanju da mi koristite!

Robovi moji, kada bi i prvi i posljednji među vama, i ljudi i džini, bili poput srca najbogobojaznijeg među vama, to nimalo ne bi povećalo Moju vlast i posjed.

Robovi moji, kada bi i prvi i posljednji među vama, i ljudi i džini, bili poput srca najrazvratnijeg među vama, to nimalo ne bi umanjilo Moju vlast i posjed.

Robovi moji, kada bi i prvi i posljednji među vama, i ljudi i džini bili poput srca najrazvratnijeg među vama, to nimalo ne bi umanjilo Moju vlast i posjed.

Robovi moji, kada bi i prvi i posljednji od vas, i ljudi i džini, stali na jedno polje i tražili od Mene pa Ja svakome dao što je tražio to bi smanjilo ono što ja imam (samo) kao što igla umanjuje more kada se u njega uroni.

Robovi moji, vaša djela vam zapisujem, a zatim ću vam ih vjerno isporučiti. Ko nađe dobro, neka zahvali Allahu, a ko nađe drugačije, neka kori samo sebe!

56.

Nakon što je Allah stvorio Adema i udahnuo u njega dušu, ovaj je kihnuo, pa rekao: »El-hamdu

lillah!« (Hvala Allahu), zahvalivši Allahu po Njegovom odobrenju. Gospodar mu je rekao:

»Rahimekellahu ja Adem (Neka ti se Allah smiluje, Ademe)*. Idi onim melekima — grupi njih koji su sjedili — i reci: »Esselamu 'alejkum«.

(Kada je to učinio), oni rekoše: »Ve 'alejkesselamu ve rahmetullah«. Potom se on vratio svom Gospodaru koji mu reče: »Ovo je tvoj pozdrav i pozdrav tvoga potomstva kojim će se međusobno pozdravljati«.

Potom mu Allah, skupljenih ruku (stisnutih šaka) reče: »Proberi koju hoćeš«. On reče: »Odabirem desnicu moga Gospodara — a obje ruke moga Gospodara su blagoslovljena desnica«*. On (Allah) je ispruži, kad ono u njoj Adem i njegovo potomstvo.

— Gospodaru, ko su ovi?

— To su tvoji potomci.

Svakom od njih bijaše među očima upisana dužina života. Među njima je bio jedan najsvjetliji, ili među najsvjetlijima.

— Gospodaru, ko je ovo?

— Ovo je tvoj sin Davud. Odredio sam da će živjeti četrdeset godina.

— Gospodaru, produži mu život!

— Ja sam mu toliko odredio.

— Gospodaru, ja mu od svog života dajem šezdeset godina.

— Neka ti bude!

Potom ga je nastanio u džennet koliko je On htio, a onda iz njega izveo.

Adem je sebi odbrojao. Kada mu je došao melek smrti, Adem mu je reče: »Požurio si, meni je određeno (da živim) hiljadu godina«. Ovaj mu reče:

»Svakako, ali si ti svome sinu Davudu dao šezdeset godina«.

Tako je Adem zanijskao, pa i njegovo potomstvo nijeće; zaboravio je, pa zaboravlja njegovo potomstvo. Od tada je naredeno zapisivanje i svjedočenje.

57.

Neki od Božjih poslanika odsjeo ispod drveta. Tu ga ujeo mrav, te je naredio da mu se ukloni oprema i da se spali mravinjak, pa mu je Allah objavio: »Zašto ne samo jednog?«*

58.

Dok se jednom prilikom Ejub (a.s.) kupao nag, na njega sletješe zlatni skakavci, pa ih on stade skupljati u odjeću. Njegov Gospodar ga pozva: »Nisam li te učinio neovisnim od toga što vidiš?«

On reče: »Svakako, tako mi Tvoje moći, ali ja ne mogu bez Tvoga blagoslova!«*

59.

Došao melek smrti Musau, a.s., i rekao mu:

— Odazovi se svome Gospodaru!

Musa, a.s., ga udari po oku i izbi mu ga. Melek se vrati Uzvišenom Allahu i reče:

— Ti si me poslao robu koji ne želi smrt i on mi je izbio oko!

Allah mu vrati oko i reče:

— Vрати se mome robu i reci: »Želiš život? Ako želiš život, stavi ruku na vola, i koliko ti ruka pokrije dlaka toliko ćeš godina živjeti!«

— Šta poslije?

— Poslije ćeš umrijeti.

— Neka to onda bude što skorije. Gospodaru, usmrti me nadomak Svete zemlje!*

Tako mi Allaha, da sam kod njega, pokazao bih vam njegov kabur pored puta, kod crvene pješčane dine.

60.

Nakon što Allah stvori džennet, reče Džibrilu:

— Idi i pogledaj ga!

On ode i pogleda ga, a potom dođe i reče:

— Gospodaru, tako mi Tvoje moći, ko čuje za njega i ući će u njega!

Potom ga opkoli raznoraznim poteškoćama i čovjeku neugodnim stvarima, pa mu reče:

— Džibrile, idi i pogledaj ga!

On ode i pogleda, a potom dođe i reče:

— Gospodaru, tako mi Tvoje moći, bojim se da će iko u njega ući!

Nakon što Allah stvori vatru (džehennem), reče:

— Džibrile, idi i pogledaj je!

On ode i pogleda je, potom dođe i reče:

— Tako mi Tvoje moći, ko čuje za nju neće u nju ući!

On je okruži prohtjevima i strastima, pa reče:

— Džibrile, idi i pogledaj je!

On ode i pogleda je, pa reče:

— Gospodaru, tako mi Tvoje moći, bojim se da će iko ostati a da ne uđe u nju!

61.

Potužila se (džehennemska) vatra svome Gospodararu:

— Gospodararu, samu sebe jedem.

Na to joj on odobri dva oduška: jedan u zimi i jedan u ljetu — (to su) najveća žega koju osjećate i najveća ciča zima koju osjećate.*

62.

»Uzvišeni Allah veli: »Mojim dobrim robovima sam pripremio što oko nije vidjelo, uho nije čulo, niti čovjeku može pasti na pamet«. To je skriveno, mimo onoga što vam je predočeno (u Kur'anu). Potom je proučio: »Niko ne zna kakva su im uživanja skrivena, kao nagrada za ono što su radili«.*

63.

Allah će skupiti zemlju i saviti nebesa svojom desnicom, pa će reći:

»Ja sam Vladao (vlasnik i gospodar, El-Melik)! Gdje su zemaljski vladari?!«

64.

Vi ćete na Sudnjem danu biti proživljeni bos, goli i neobrezani.

(Potom je proučio kur'anski ajet: »Kao što smo započeli prvo stvaranje tako ćemo ga i ponoviti. To je Naše obećanje koje ćemo ispuniti«.*) Prvi koji će biti odjeven na Sudnjem danu biće Ibrahim a.s. Neki od mojih ashaba biće uzeti na lijevu stranu (među

one koji će u džehennem), pa će reći: »Moji ashabi, moji ashabi!«. Biće rečeno: »Oni su se odmetnuli čim si ih napustio«. Ja ću, poput Dobrog roba (Isa a.s.), reći: »Ja sam bio svjedok protiv njih dok bijah među njima. Kada si me usmrtio, Ti si nad njima bdio, a ti si Svjedok za sve!«*

65.

Svakoga ko među ljudima sudi (na bilo koji način) na Sudnjem danu će uzeti jedan melek za potiljak, a potom dići svoju glavu prema nebu. Ako (Allah dž.š.) rekne: »Baci ga!«, baciće ga u provaliju duboku četrdeset godina (padanja).

66.

Enes b. Malik, r.a., veli:

Bili smo kod Božjeg poslanika, s.a.v.s., pa se nasmijao i pitao:

— Zna li čemu se smijem?

— Allah i njegov poslanik najbolje znaju, — rekosmo.

— Smijem se razgovoru roba sa Gospodarom. Veli:

— Gospodararu, nisi li me zaštitio od nepravde?

— Svakako da jesam.

— Onda se slažem da mi svjedoči samo neko sa moje strane.

— Dovoljan si danas sam sebi kao svjedok a plemeniti pisari kao očevici.

Tada mu bivaju zapečaćena usta, i biva rečeno njegovim udovima:

— Govorite!

Oni kažu sva njegova djela. Potom mu se vrati moć govora, te on rekne:

— Daleko od mene bili! Za vas sam se borio!

67.

Meni će na Sudnjem danu doći grupa mojih ashaba da se napoji, te će biti udaljeni, pa ću reći:

— Gospodaru, (to su) moji ashabi!

— Ti nemaš pojma šta su počinili nakon tebe — skroz su se odmetnuli!

68.

Prvi čovjek kome će biti presuđeno na Sudnjem danu biće neki čovjek poginuo u borbi na Allahovom putu. Pokazaće mu svoje blagodati, pa će ih on priznati i reći će mu:

— Šta si zauzvrat učinio?

— Borio sam se za Tebe (u Tvoje ime) dok nisam poginuo.

— Lažeš, borio si se da se rekne: »Baš je hrabar!« i to je rečeno.

Potom će biti naređeno da bude odveden, pa će biti odvučen licem prema tlu i bačen u vatru.

Zatim će biti suđeno nekom čovjeku koji je sticao znanje, podučavao druge i učio Kur'an. Kada bude doveden, pokazaće mu svoje blagodati, pa će ih on priznati.

— Šta si zauzvrat učinio?

— Sticao sam znanje i podučavao druge i učio sam Kur'an u Tvoje ime. — Lažeš, sticao si znanje da se kaže: »Baš je učen«, a učio si Kur'an da se kaže: »On je učač« i to je rečeno.

Potom će biti naređeno da bude odveden, pa će biti odvučen licem prema tlu i bačen u vatru.

Zatim će biti suđeno čovjeku kome je Allah dao izobilje i svakovrsni imetak. Pokazaće mu svoje blagodati, pa će ih on priznati.

— Šta si zauzvrat činio?

— Nisam ostavio nijednu svrhu u koju voliš da se udijeli a da nisam udijelio, sve Tebe radi.

— Lažeš, činio si to da se rekne: »Baš je darežljiv!« i to je rečeno. Potom će biti naređeno da bude odveden, pa će biti odvučen licem prema tlu i bačen u vatru.*

69.

Kada nastupi Sudnji dan, Allah neka je blagoslovljen i uzvišen, sići će robovima da im presudi. Svaki ummet će klečati. Prvi koje će pozvati biće: čovjek koji je sakupio (naučio) Kur'an, čovjek poginuo na Allahovom putu i čovjek sa mnogo imetka.

Allah će reći učaču:

— Nisam li te naučio onome što objavih svome Poslaniku?

— Jesi, Gospodaru.

— Šta si radio sa onim što si znao?

— Držao sam ga se i noću i danju (učio ga i postupao po njemu).

Allah će mu reći: »Lažeš!«, a i meleki će mu reći: »Lažeš!«

Allah će reći:

— Želio si da se rekne: »Taj i taj je učač!« i rečeno je.

Tada će biti doveden bogataš, pa će mu Allah reći:

— Nisam li ti dao izobilje i učinio da ti niko nije potreban?

— Jesi, Gospodaru.

— Šta si radio sa onim što sam ti dao?

— Potpomagao rodbinu i davao sadaku.

Allah će mu reći: »Lažeš!«, a i meleki će reći: »Lažeš!«

— Naprotiv, želio si da se rekne: »Baš je darežljiv!« i rečeno je.

Biće doveden onaj što je poginuo na Allahovom putu, pa će mu Allah reći:

— Zbog čega si poginuo?

— Naređeno mi je da se borim na Tvome putu i ja sam se borio, sve dok nisam poginuo.

Uzvišeni Allah će mu reći:

— Lažeš!

I meleki će reći:

— Lažeš!

— Naprotiv, želio si da se rekne: »Baš je hrabar!« i rečeno je.

(Prenosilac hadisa, Ebu Hurejre, veli:) Potom me Božji poslanik, s.a.v.s., udari po koljenu i reče: »Ebu Hurejre, ta trojica su prva Allahova stvorenja s kojima će biti raspaljena vatra na Sudnjem danu«.

70.

Vjernici će se sakupiti na Sudnjem danu i reći:

— Kako bi bilo da tražimo nekoga ko će se za nas zauzeti kod našeg Gospodara?

Doći će Ademu i reći:

— Ti si otac ljudi, Allah te stvorio svojom rukom, naredio melekima da ti sedždu učine i naučio te

imenima svih stvari. Zauzmi se za nas kod tvoga Gospodara da nas riješi ovoga ovdje mjesta.

— Nisam u takvoj situaciji da bih to mogao.

Potom spomenu svoj grijeh* i postidi se.

— Idite Nuhu, on je prvi poslanik koga je Allah poslao žiteljima zemlje.

Doći će mu, pa će im on reći: »Nisam u takvoj situaciji«, — i spomenuti da je tražio od Gospodara ono o čemu nije imao znanja*, — »idite Allahovom prijatelju (Ibrahimu a.s.).«

Doći će mu, pa će im on reći: »Nisam ja za toga«, idite kod Musaa, roba s kojim je Allah govorio i kom je dao Tevrat«. Doći će mu, pa će im on reći: »Nisam ja za toga«, i spomenuti ubistvo nedužnog čovjeka* i postidjeti se svoga Gospodara.

— Idite Isau, Allahovom robu i poslaniku, Allahovoj riječi i Njegovom duhu.

Doći će mi, pa će on reći: »Nisam za toga. Idite Muhammedu, s.a.v.s., robu kom je Allah oprostio sve što je prethodilo i slijedilo.«*

Doći će mi, pa ću ja krenuti i tražiti dozvolu za pristup kod moga Gospodara. Biće mi dozvoljeno. Kada vidim svoga Gospodara, past ću na sedždu. Allah će me ostaviti tako koliko htjedne; potom će mi biti rečeno: »Podigni glavu! Traži, dobićeš; govori, bićeš slušan; zauzimaj se, biće ti uslišano zauzimanje!« Dići ću glavu i zahvaliti Mu na način kom će me podučiti, pa ću se zauzeti. Odrediće mi izvjestan broj onih koje ću uvesti u džennet. Vratću Mu se potom i kada Ga vidim učiniću kao i prvi put, zauzeću se i On će mi odrediti izvjestan broj onih koje ću uvesti u džennet. Vrat ću se treći put, pa četvrti, a onda reći: »U vatri su ostali samo oni koje je zadržao Kur'an* i kojima je određen vječni boravak«.

Neki ashabi pitali Poslanika: »Božji poslanice, hoćemo li vidjeti našega Gospodara na Sudnjem danu?« On im reče:

— Sporite li se o vidljivosti sunca kada nema oblaka?

— Ne, Božji poslanice.

— Sporite li se o vidljivosti punoga mjeseca u noći bez oblaka?

— Ne, Božji poslanice.

— Tako ćete Ga vidjeti na Sudnjem danu. Allah će skupiti ljude i reći:

— Ko je nešto obožavao neka ga slijedi!

Oni koji budu obožavali sunce slijediće ga, oni koji budu obožavali mjesec slijediće ga, oni koji budu obožavali šejtane* slijediće ih.

Ostaće ovaj ummet, sa svojim munaficima. Doći će im Allah u liku koji ne poznaju i reći:

— Ja sam vaš Gospodar.

— Utječemo se Allahu od tebe! Mi ćemo ostati ovdje dok ne dođe naš Gospodar. Kada dođe, mi ćemo ga prepoznati.

Tada će im Allah doći u liku koji poznaju i reći:

— Ja sam vaš Gospodar.

Oni će reći: — Ti si naš Gospodar. I slijediće ga.

Tada će iznad džehennema biti postavljen most (Sirat-čuprija).

Ja ću biti prvi koji će preći. Poslanička dova toga dana biće:

»Allahu naš, sačuvaj, sačuvaj!«

U džehennemu će biti kuke poput bodlji sa'dana (pustinjske biljke). Niste li vidjeli bodlje sa'dana?

— Svakako da jesmo, Božji poslanice.

— Te kuke će biti poput bodlji sa'dana, jedino što njihovu veličinu ne zna niko do li Allah. One će zaključiti ljude u zavisnosti od njihovih djela: neki od njih će zbog svojih djela biti upropašteni; neki će biti oboreni, pa spašeni.

Kada Allah završi suđenje među ljudima i htjedne da izađu iz vatre oni za koje On to želi — od onih koji su svjedočili da nema boga osim Allaha —, narediće melekima da ih izvedu. Prepoznaće ih po tragovima sedži*²; Allah je zabranio vatri da jede (prži) tragove sedži kod sina Ademova. Izvešće ih već sagorjele. Na njih će biti salivena voda zvana Voda života i oni će izrasti kao što zrno izrasta (u biljku) u nanosu bujice*.

Ostaće jedan čovjek licem okrenut vatri, pa će reći:

— Gospodaru, uništio me njen dah i spržio njen plamen. Otkreni mi lice od vatre!

On će moliti Allaha sve dok ne rekne:

— Možda ćeš, ako ti to dam, tražiti nešto drugo?

— Ne, Tvoje mi moći, neću tražiti ništa drugo.

Otkloniće mu lice od vatre, a on će potom reći:

— Gospodaru, približi me džennetskim vratima!

— Nisi li tvrdio da nećeš od Mene tražiti nešto drugo? Kako si samo nevjeran!

Ovaj će moliti, dok mu Allah ne rekne:

— Ako ti to dam, možda ćeš tražiti nešto drugo?

— Ne, tako mi tvoje moći, neću od Tebe tražiti drugo!

Allahu se na razne načine obavezuje da neće tražiti ništa drugo, pa ga Allah prikučuje džennetskim vratima. Vidjevši šta ima u njemu, zašuti koliko je Allah htio, a potom reče:

— Gospodaru, uvedi me u džennet!
— Zar nisi tvrdio da od Mene nećeš tražiti drugo?
Teško ti, sine Ademov, kako si nevjeran.

— Gospodaru, nemoj učiniti da budem najnesretniji od tvojih stvorenja.

Moliće sve dok se Allah ne nasmije. Kada se nasmije, dozvoliće mu da uđe u njega. Kada uđe biće mu rečeno:

— Zaželi nešto od toga!

On će zaželjeti.

Potom će mu biti rečeno:

— Zaželi od ovoga!

On će to činiti sve dok mu ne ponestane želja. Tada će mu reći:

— Pripada ti ovo, i još toliko.

Ebu Hurejre (prenosilac hadisa) veli: Taj čovjek će biti posljednji koji će ući u džennet.

72.

Ja znam koji će od žitelja vatre posljednji izaći iz nje i ući posljednji u džennet: biće to čovjek koji će izaći pužući, i kome će Uzvišeni Allah reći:

— Idi i uđi u džennet!

Otići će, pa će mu se učiniti da je pun. Vratit će se i reći:

— Gospodaru, nađoh ga punog.

— Idi i uđi u džennet!

Otići će, pa će mu se učiniti da je pun. Vratit će se i reći:

— Gospodaru, nađoh ga punog.

— Idi i uđi u džennet, u njemu imaš (prostora) poput dunjaluka i deset puta više.

— Zar se izigravaš sa mnom, a Ti si Vladar?!

(Prenosilac hadisa, Abdullah b. Mes'ud veli:) Vidio sam Božjeg poslanika, s.a.v.s., da se smije tako da su mu se ukazali zubi. Tom prilikom je govorio: »To je čovjek sa najnižim stepenom u džennetu«.

73.

Pripovjedao jednom Poslanik, s.a.v.s., u prisustvu nekog beduina:

Neki džennetlija tražio dozvolu od svoga Gospodara da se bavi zemljoradnjom, pa mu je On rekao:

— Zar nisi u onom što si želio?

— Jesam, ali bih volio da obrađujem zemlju.

(Nakon što mu Allah dozvoli) on brže-bolje posija. U tren oka usjev izraste i dospje za žetvu. Gomile na gumnu bijahu poput brda.

Uzvišeni Allah će reći:

— Neka ti bude (uzmi to), sine Ademov, ništa te ne može zasititi!

Beduin reče: »Božji poslaniče, taj mora biti Kurejšija ili Ensarija (Medinelija), jer su oni ratari, a mi nismo!«

Na to se Božji poslanik, s.a.v.s., nasmijao.

74.

Na Sudnjem danu, smrt će biti dovedena i postavljena na Siratu.

Biće rečeno:

— O džennetlije!

Izaći će prestrašeni, bojeći se da ne budu izvedeni sa mjesta gdje borave.

— O džehennemlije!

Izaći će radosni, veseleći se da će biti izvedeni sa mjesta gdje borave.

— Poznate li ovo?

— Da, to je smrt.

Tada će biti naređeno, pa će ona biti zaklana na Siratu, a onda će objema skupinama biti rečeno:

— (Očekuje vas) vječnost u tome što imate, nikada nema smrti!*

75.

Kada džennetlije uđu u džennet, Uzvišeni Allah će reći:

— Želite li da vam dodam još nešto?

A oni će reći:

— Zar nam nisi osvijetlao obraz (ukazao čast)? Zar nas nisi uveo u džennet i spasio vatre?

Tada će biti otkriven zastor. Ništa od onoga što im je dato neće im biti milije od gledanja njihova Gospodara.

76.

Allah će reći džennetlijama:

— O džennetlije!

— Odzivamo Ti se, Gospodaru naš!

— Jeste li zadovoljni?

— Kako da ne budemo zadovoljni kada si nam dao što nisi dao ni jednom Tvom stvorenju?

— Dajem vam nešto što je bolje od toga.

— Gospodaru, a šta je bolje od toga?

— Dajem vam svoje zadovoljstvo, pa se nikada na vas neću rasrditi!*

77.

Se'id b. El-Musejeb (jedan od ashaba) susreo Ebu Hurejreta koji mu reče:

— Molim (Allaha) da nas sastavi na džennetskoj pijaci!

— Zar u njemu ima pijaca?

— Da. Božji poslanik, s.a.v.s., izvjestio me: Kada džennetlije uđu u džennet, odsjeće u njemu u zavisti od svojih djela. Potom će im biti dato vremena koliko traje petak na zemlji, te će posjetiti svoga Gospodara. Predočiće im se njegov Prijesto ('Arš), kao u nekoj džennetskoj bašči. Biće im postavljena uzvišena mjesta od nura, te od zlata i od srebra, a najniži po zaslugi sjediće na hrpama miska (mošusa) i kafura (ćafurije, kamfora) i neće smatrati da su oni na sjedalima na boljem mjestu od njih.

— Božji poslanice, — reko, — zar ćemo vidjeti našeg Gospodara?

— Da. Zar se sporite o vidljivosti sunca i punog mjeseca?

— Ne.

— Tako ne trebate sumnjati ni u viđenje svoga Gospodara.

Svakoga od njih će Allah posebno ispitati. Tako će jednome od njih reći:

— O ti, sjećaš li se tog i tog dana? — i spomenuti mu neko njegovo loše djelo na dunjaluku.

— Gospodaru, zar mi nisi oprostio?

— Jesam, zahvaljujući Mom neizmjernom oprostumu ti si dostigao ovaj tvoj stepen.

Utom ih natkrili neki oblak iz koga ih orosi miris kome nikada sličnog ne osjetiše.

Naš Uzvišeni Gospodar veli:

— Prikučite se počasti koju sam vam pripremio! Uzmite šta želite!

Doći ćemo na pijacu okruženu melekima, u kojoj će biti sve čemu oči sličnog nisu vidjele, niti uši čule, niti je čovjeku moglo pasti na um. Prinosiće nam se što poželimo, ništa se neće prodavati ili kupovati.

Neki čovjek visokoga položaja srešće nekoga nižeg položaja — a među njima neće biti niskoga — pa će mu se svidjeti njegova odjeća. Neće ni okončati razgovor, a prikazaće mu se još ljepša, jer niko neće biti u prilici da se žalosti.

Vratićemo se, potom, u naša staništa. Susrešće nas naše supruge i reći:

— Dobro došao! Došao si nam ljepši nego što si otišao!

— Mi smo danas sjedili sa našim Silnim Gospodarem i priliči nam da se vratimo kako smo se vratili!

OBJAŠNJENJA I NAPOMENE

Hadis br.

1 — Hadis je svojevrsan i vrlo ubjedljiv poticaj na činjenje svega što je dobro i pozitivno, jer ono nailazi na višestruko uzvraćanje od strane Allaha dž.š.

»Bolje društvo« spomenuto u hadisu je prisustvo meleka.

2 — Hadis nije negacija postojanja zakonitosti po kojima se sve u prirodi događa, već ukazivanje na onoga koji stoji iza njih, i koji ih, ako hoće, može promijeniti, a to je Allah dž.š.

7 — Druge predaje hadisa preciziraju šta je to »lakše« — održati obavezu datu pri stvaranju prvog čovjeka: svjedočiti da je Allah gospodar i nikoga Mu ravnim ne smatrati. A Kur'an o uzaludnosti pokušaja otkupa govori u poglavlju Alu 'Imran, ajet 91.

18 — »Sabur« je višeznačajna riječ i ne može se uvijek prevoditi kao strpljivost, već zavisno od konteksta. O raznim značenjima sabura govori i Gazalija u svom »!hjau«, a dr Jusuf El-Kardavi je svoju knjigu »Es-sabru fil-Kur'an« posvetio upravo toj tematici i njenom tretiranju u Kur'anu.

Tako »sabur« može značiti strpljenje, podnošenje, trpljenje, izdržljivost, upornost, ustrajnost, ustezanje, itd...

»Ihtisab« je povjerenje u Allaha dž.š. i očekivanje isključivo Njegove nagrade.

19 — »Istirdža'« su kur'anske riječi: »INNĀ LIL-LĀNI VE INNĀ ILEJHI RĀDŽI'UN« (Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo).

20 — Džehennem mu je određen, kako se kaže u komentaru djela iz kog su preuzeti hadisi, zbog toga što je samoubistvo koje je haram učinio dozvoljenim i zbog izvršenja istoga.

Što se tiče riječi: »Pretekao me ...« one svakako ne znače da je oduzimanjem života samome sebi umro prije od Allaha mu utvrđenog roka. »Preticanje« se očituje u njegovoj riješenosti da tako sebi prekrati život a ne zna šta mu je Allah odredio.

23 — I — Šatr znači polovina, ali kada se sve predaže hadisa o Miradžu usklade, onda se dolazi do toga da je svaki put umanjivano po pet namaza, pa je stoga riječ »šatr« ovdje prevedena kao dio.

II — Sidretul-Munteha — »sidre(tun)« je lotos, »munteha« je konačnost, svršetak. Sidretul-munteha je, prema tome, granica do koje je Poslanik došao sa Džibrilom, a potom nastavio sam, što je dokaz veličine i bliskosti Poslanika. U nekim hadisima postoje neki opisi tog stabla, jedan je uvršten i ovdje. Da li ih shvatiti doslovno ili figurativno, pitanje je oko koga se odavno spore islamski učenjaci.

24 — Zastajanje u Medini je svojevrsno obvešavanje Poslanika budućnošću koja će biti ugodnija od aktualnih uvjeta u vrijeme kojih je došlo do Miradža.

Zastajanjem na Sinaju i u Bejtu Lahmu, te Poslanikovim imametom u zajedničkom namazu sa predašnjim poslanicima željela se istaći zajednička nit koja vezuje sva poslanstva i njihovo zajedničko izвориšte, te ukazati počast Poslaniku kao Pečatu poslanika.

25 — I — Mlijeko simbolizira nepomućenost i neiskvarenost sa kojima čovjek u svojoj prirodi dolazi na ovaj svijet, dok je vino, tj. alkohol, »majka svih zala«, kako to veli Poslanik. U jednoj predaji se dodaje: »Da si izabrao vino, zalutali bi i ti i tvoj ummet!«

II — Kur'an, 19:57.

III — Što znači da svaki dan ulazi novih 70.000 meleka.

30 — Misli se na »salatud-duha«, namaz koji se klanja kad odjutri i sunce odskoči.

31 — Hadis je podsticaj na druženje sa dobrim i pobožnim ljudima, kako bi ono pozitivno uticalo na čovjeka koji možda griješi i bilo uzrokom preokreta u njegovom načinu življenja.

32 — Nagrada za izgovaranje ovih riječi je tako velika da meleki nisu znali njenu visinu, a Allah im to nije otkrio, već je sebi zadržao pravo da je On otkrije na Sudnjem danu. U originalu one glase: »Jā Rabbi, lekel-hamdu kemā jenbegī li dželāli vedžhike ve li 'azīmi sultānike!«

33 — Ovaj hadis ni u kom slučaju nije poziv na potpuno odricanje od rada i truda za sticanje, već prije obećanje dosezanja unutrašnjeg smiraja i zadovoljstva sa postignutim.

Drugim riječima, bogat je onaj ko se tako osjeća, nezavisno od količine onoga što posjeduje.

38 — I — Usmjerenje na činjenje stvari koje su strogo naređene, pa tek onda na dopunske oblike pobožnosti. Prema tome, nagrade koje se u pojedinim hadisima obećavaju za određene nafile i postove sljeduje onoga ko ih obavi a obavlja i obavezne namaze i sl., a Allah najbolje zna i može sve!

II — Alegorično i metaforično izražavanje u ovom hadisu različito su tumačeni. Najprihvatljivije je tumačenje ono koje kaže da Allah pomaže takvome svome robu u svakoj akciji koju poduzima i daje mu posebnu snagu i izoštrenost svih osjetila, kao da sam On, neka je Uzvišen, direktno preuzima njihovu funkciju.

41 — Strogo uzevši, ovaj hadis i nije hadisi-kudsi, jer ne sadržava direktno Allahove riječi, ali je valjda izvršten zbog Allahove poruke kojoj je melek samo vjerni prenosilac.

42 — Podsticaj na provođenje noći u ibadetu.

43 — Riječ upotrebljena ovdje ne znači onu nedozvoljenu zavidnost (hased, zavist uz želju za prestankom određene blagodati kod onoga ko je posjeduje), već jednu zadivljenost i priželjkivanje istoga.

45 — Uvjeti za primanje tevbe (pokajanja) su: 1. uvidjeti da je djelo loše i pokajati se, 2. odlučiti da se više ne čini, i 3. zamoliti Allaha za oprost. Ovome se, ukoliko je grijeh iz oblasti međuljudskih odnosa, dodaje i četvrti uvjet, a to je da onaj ko je oštetio nekoga

zatraži oprost od njega. Upravo o tom slučaju je ovdje riječ.

46 — Ovo je jedini hadis koji nije sadržan u zbirci na osnovu koje je sačinjen izbor. Jedino ga predaja koja spominje da je Allah objavio mjestima da se udalje, odnosno primaknu, čini hadisi-kudsijom.

Hadis je naveden prema djelu »Rijādus-sālihín«.

50 — Pobožni je za sebe uzurpirao pravo da određuje kome će biti oprošteno, a kome ne, što je isključivo Allahovo pravo, te je na taj način počinio svojevstan širk.

52 — Viđenje istoka i zapada je ukazivanje na pravce u kojima se najviše proširio islam. Dva blaga su zlato i srebro, a neki komentatori vele riznice Kísra-a i Kajsara, persijskog i vizantijskog vladara.

53 — »Kaznom svojom kažnjavam koga hoću, a Moja milost obuhvaća sve...« Kur'an, 7:156.

56 — I — Islamski bonton traži da se onome ko kihne i kaže »El-hamdulillahi« nazdravi riječima »Jerhamukellah«, a da on uzvрати sa »Jehdíkumullâhu ve juslih bâlekum« ili »Jehdína ve jehdíkumullâh«.

II — Desna strana u islamu simbolizira sve lijepo i pozitivno, a lijeva ružno i negativno.

57. U ljudskoj je prirodi da ponekad pretjera u osveti. Poslanik iz ovoga hadisa je, nedvojbeno, čovjek! O uzvratanju Kur'an kaže: »Ako hoćete da na nepravdu uzvratite, onda to učinite samo u onolikoj mjeri koliko je vama učinjeno...« 16:126.

58 — I ljubav za imetkom je svojstvena ljudima, — poslanici su ljudi! Ali odabrani.

59 — Doslovno: »Umrtni me na mjestu odakle se mogu kamenom dobaciti do Svete zemlje!«

Inače, komentatori kažu da je Musa a.s. molio smrt blizu Svete zemlje a ne u njoj, iz straha od jevrejske sklonosti da uzimaju bogove mimo Allaha, jer bi njegov grob u Svetoj zemlji često bio posjećivan i postojala bi mogućnost da ga počnu obožavati.

61 — Džehennemaska vatra sa ovozemaljskom ima zajedničko — ime. Ostale karakteristike su bitno drugačije, intenzivnije, i nije nikakvo čudo i apsurd da u sebi sjedinjuje takve suprotnosti kao što su žega i ciča zima. Tvorac stvari može im, ako i kada hoće, promijeniti svojstva i dati sasvim oprečna (slučaj vatre u koju je bačen Ibrahim, a.s. — Kur'an, 21:69).

62 — Kur'an, 32:17.

64 — I — Kur'an, 21:104.
II — Kur'an, 5:117.

65 — Riječi će se odnositi na one koji ne budu pravedni.

68 — Motivi koji rukovode čovjeka u djelima koja čini su presudni u njihovom vrednovanju, shodno hadisu »Djela se cijene prema namjerama.«

70 — I — Spomenuti grijeh je jedenje plodova zabranjenog drveta u džennetu (Kur'an, 2:35).

II — Molba za sina koji nije htio da se svrsta u red vjernika i ukrca se u lađu (Kur'an, 11:47).

III — Kur'an, 28:15

IV — Oni za koje se u Kur'anu kaže da će vječno ostati.

71 — I »Tāgūt«, množina »tavāgīt« je šejtan, ali i svaki silnik koji poziva ljude da mu robuju.

II — Kur'an, 48:29.

III — Nanos (naplavina) bujice je bogata tvarima koje pospješuju rast biljaka, što ovdje simbolizira brzinu regeneracije sprženih džehennemskom vatrom.

U jednoj predaji nakon ovih riječi Poslanik pita ashabe: »Jeste li vidjeli kako je (biljka koja izrasta) žuta i uvijena?«, dočaravajući im taj rast.

74 — Ako uskladimo ovaj hadis sa drugima koji kažu da će iz dženneta izaći svako ko u srcu bude imao barem trunku imana, dolazimo do činjenice da će ovo (da li simbolično ili stvarno?) klanje smrti biti nakon izlaska iz džehennema onih koji ispunjavaju taj uvjet.

76 — O Allahovom zadovoljstvu vidjeti u Kur'anu: 9:72, 98:8.

ASHABI — PRENOSIOCI HADISA I AUTORI ZBIRKI U KOJIMA SE NALAZE

Red. br. hadisa	Ashab-prenosilac	Autor zbirke
1.	Ebu Hurejre	Buharija
2.	Zejd b. Halid El-Džuheni	Buharija
3.	Ebu Hurejre	Buharija
4.	Ebu Hurejre	Buharija
5.	Ebu Hurejre	Tirmizi
6.	Abdullah b. Mes'ud	Ibn Madže
7.	Enes b. Malik	Muslim
8.	'Ukbe b. 'Amir	Nesai
9.	Ebu Se'id El-Hudri	Ibn Madže
10.	Huzejfe b. El-Jeman	Buharija
11.	Ebu Hurejre	Buharija
12.	Ebu Hurejre	Buharija
13.	Enes b. Malik	Tirmizi
14.	Enes b. Malik	Tirmizi
15.	'Adijj b. Hatim	Buharija
16.	Ebu Hurejre	Buharija
17.	Ebu Musa El-Es'ari	Buharija
18.	Ebu Umame	Ibn Madže
19.	Ebu Musa El-Es'ari	Tirmizi
20.	Džundub b. 'Abdillah	Buharija
21.	Ebu Hurejre	Muslim
22.	Enes b. Malik	Nesai
23.	Enes b. Malik	Buharija

Red. br. hadisa	Ashab-prenosilac	Autor zbirke
24.	Enes b. Malik	Nesai
25.	Enes b. Malik	Muslim
26.	Ebu Katade b. Rib'ijj	Ibn Madže
27.	Ebu Hurejre	Nesai
28.	'Abdullah b. 'Amr b. El-'As	Ibn Madže
29.	Ebu Hurejre	Buharija
30.	Ebud-Derda' i Ebu Zerr	Tirmizi
31.	Ebu Hurejre	Buharija
32.	Abdullah b. Omer	Nesai
33.	Ebu Hurejre	Tirmizi
34.	Ebu Se'id El-Hudrijj	Tirmizi
35.	Ebu Hurejre	Buharija
36.	Ebu Se'id El-Hudrijj	Ibn Madže
37.	Ebu Hurejre	Ibn Madže
38.	Ebu Hurejre	Buharija
39.	Ebu Hurejre	Muslim
40.	Ebu Hurejre	Muslim
41.	Ebu Hurejre	Muslim
42.	Mu'az b. Džebel	Malik
43.	Mu'az b. Džebel	Tirmizi
44.	Ebu Hurejre	Muslim
45.	Ebu Hurejre	Muslim
46.	Ebu Se'id El-Hudrijj	Muslim
47.	Enes b. Malik	Tirmizi
48.	Ali b. Ebu Talib	Ibn Madže
49.	Ebu Hurejre	Buharija
50.	Ebu Hurejre	Ebu Davud
51.	'Abbas b. Mirdas Es-Sulemi	Ibn Madže
52.	Sevban	Muslim
53.	Ebu Hurejre	Buharija
54.	Ebu Hurjere	Tirmizi
55.	Ebu Zerr	Muslim
56.	Ebu Hurejre	Tirmizi
57.	Ebu Hurejre	Buharija

Red. br. hadisa	Ashab-prenosilac	Autor zbirke
58.	Ebu Hurejre	Buharija
59.	Ebu Hurejre	Muslim
60.	Ebu Hurejre	Ebu Davud
61.	Ebu Hurejre	Buharija
62.	Ebu Hurejre	Buharija
63.	Ebu Hurejre	Buharija
64.	Ibn 'Abbas	Buharija
65.	Abdullah b. Mes'ud	Ibn Madže
66.	Enes b. Malik	Muslim
67.	Ebu Hurejre	Buharija
68.	Ebu Hurejre	Muslim
69.	Ebu Hurejre	Tirmizi
70.	Enes b. Malik	Buharija
71.	Ebu Hurejre	Buharija
72.	Abdullah b. Mes'ud	Muslim
73.	Ebu Hurejre	Buharija
74.	Ebu Hurejre	Ibn Madže
75.	Suhejb Er-Rumi	Muslim
76.	Ebu Seid El-Hudri	Buharija
77.	Ebu Hurejre	Tirmizi

ASHABI-PRENOSIOCI HADISA IZ OVOG IZBORA

Red. br.	ASHAB-PRENOSILAC	REDNI BROJEVI PRENESENIH HADISA	UKUPNO
1.	Ebu Hurejre	1, 3, 4, 5, 11, 12, 16, 21, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 45, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 67, 68, 69, 71, 73, 74, 77	39
2.	Enes b. Malik	7, 13, 14, 22, 23, 24, 25, 47, 66, 70	10
3.	Ebu Se'id El-Hudri	9, 34, 36, 46, 76,	5
4.	Abdullah b. Mes'ud	6, 65, 72,	3
5.	Ebu Musa El-Eš'ari	17, 19,	2
6.	Ebu Zerr	30 (zajedno sa Ebud-Derdaom), 55	2
7.	Mu'az b. Džebel	42, 43,	2
8.	Zejd b. Halid El-Džuheni	2	1
9.	'Ukbe b. 'Amir	8	1
10.	Huzejfe b. el-Jeman	10	1
11.	'Adijj b. Hatim	15	1
12.	Ebu Umame	18	1
13.	Džundub b. Abdillah	20	1
14.	Ebu Katade	26	1
15.	Abdullah b. 'Amr b. El-'As	28	1
16.	Ebud-Derda'	30 (sa Ebu Zerrom)	1
17.	Abdullah b. Omer	32	1
18.	Ali b. Ebi Talib	48	1
19.	'Abbas b. Mirdas Es-Sulemi	51	1
20.	Sevban (?)	52	1
21.	Abdullah b. 'Abbas	64	1
22.	Suhejb Er-Rumi	75	1

RASPORED HADISA PO ZBIRKAMA

Red. br.	AUTOR	ZBIRKA	REDNI BROJEVI HADISA	UKUPNO
1.	Buharija	»Sahih«	1, 2, 3, 4, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 20, 23, 29, 31, 35, 38, 49, 53, 57, 58, 61, 62, 63, 64, 67, 70, 71, 73, 76	29
2.	Muslim	»Sahih«	7, 21, 25, 39, 40, 41, 44, 45, 46, 52, 55, 59, 68, 72, 75	15
3.	Tirmizi	»Džami'«	5, 13, 14, 19, 30, 33, 34, 43, 47, 54, 56, 69, 77	13
4.	Ibn Madže	»Sunen«	6, 9, 18, 26, 28, 36, 37, 48, 51, 65, 74	11
5.	Nesai	»Sunen«	8, 22, 24, 27, 32	5
6.	Malik	»Muvetta'«	42, 66	2
7.	Ebu Davud	»Sunen«	50, 60	2